УДК 342.724
Плахтій А.Ю.
студ. гр. Ю-113 НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В СЛОВЕНІЇ

Забезпечення прав національних меншин є важливим елементом сучасної демократичної держави. Словенія, як член Європейського Союзу, активно дотримується міжнародних стандартів захисту національних меншин, зокрема через реалізацію відповідних конституційних положень. Правова модель Словенії спрямована на створення умов для збереження мовної, культурної та політичної ідентичності меншин, що є важливим чинником соціальної стабільності та культурного різноманіття. Особливого захисту у Словенії набули італійська та угорська меншини. Законодавче регулювання прав цих груп є зразковим прикладом для інших європейських країн, однак залишається низка викликів, що потребують вирішення для повноцінної інтеграції меншин у словенське суспільство.

Основу регулювання прав меншин у Словенії становить стаття 64 Конституції [1], яка надає італійській та угорській меншинам спеціальні права. Зокрема, забезпечується: а) офіційне використання мов меншин у регіонах їх компактного проживання. У містах, таких як Копер і Лендава, всі адміністративні акти, судові рішення та освітні програми доступні двома мовами; б) культурна автономія. Меншини мають право створювати та підтримувати культурні організації. Наприклад, в угорській громаді діє Національна рада культури, що фінансується з державного бюджету [2].

Державні органи Словенії гарантують двомовність на місцевому рівні. Наприклад, Конституційний суд Словенії підтвердив, що відсутність офіційного перекладу адміністративних актів угорською мовою порушує статтю 64 Конституції Словенії. Ця стаття закріплює особливий статус угорської та італійської меншин, забезпечуючи їм мовну, культурну та політичну автономію. Тому саме словенська модель в правовій системі, є однією з найбільш розвинених у Європі. Ці меншини мають право використовувати рідну мову в офіційних установах, зокрема під час судових засідань та у місцевих органах влади.

Окрім цього, конституційні норми доповнюються міжнародними договорами, зокрема Рамковою конвенцією Ради Європи про захист національних меншин та Європейською хартією регіональних мов або мов меншин. Виконання цих зобов'язань забезпечується через національні програми та фінансування з боку уряду, що підтримує мовну та культурну автономію меншин.

Однією з унікальних рис словенської моделі є гарантоване представництво меншин у Державних зборах (парламенті). Згідно з Конституцією, італійська та угорська громади обирають по одному депутату, які захищають їхні інтереси на національному рівні. Це положення забезпечує рівноправну участь меншин у прийнятті державних рішень. Словенія забезпечує правовий захист для всіх національних меншин, навіть якщо вони не мають офіційного статусу, як це мають угорці чи італійці. Наприклад, ромська громада є важливою меншиною, для якої держава зробила спеціальні програми інтеграції.

Щодо українських біженців в Словенії, їх статус регулюється на основі Директиви ЄС 2001/55/ЕС, яка встановлює принципи тимчасового захисту для осіб, переміщених через збройний конфлікт. З початком війни в Україні Словенія ухвалила спеціальні нормативні акти для спрощення процедури отримання тимчасового захисту українцями та забезпечення їх базових прав [3]. Згідно з ними тимчасовий захист надається строком на один рік з можливістю продовження, гарантується право на проживання, доступ до освіти, працевлаштування та медичної допомоги. Біженцям забезпечується житло в державних центрах розміщення або надається фінансова підтримка для оренди. Соціальні виплати покликані задовольнити основні потреби цих осіб. Українські переселенці можуть працевлаштуватися без отримання додаткових дозволів, а роботодавці мають право наймати їх за спрощеною процедурою. Діти українських біженців мають безкоштовний доступ до шкільної освіти, а для дорослих і дітей організовані курси словенської мови. Окрім того, їм надається базова медична допомога, а для осіб із хронічними захворюваннями чи психосоціальними проблемами передбачена спеціалізована підтримка [4].

Правове регулювання статусу українських біженців у Словенії базується на Конституції, яка гарантує рівність усіх перед законом (ст. 14) та право на медичне обслуговування (ст. 51) [1]. Закон про міжнародний захист визначає права осіб, які шукають тимчасового притулку, та процедуру його отримання. Крім того, спеціальна урядова постанова від 2022 року встановлює порядок надання соціальної допомоги та пільгових умов перебування для українців [1].

Таким чином, Словенія демонструє високий рівень солідарності та відповідності європейським стандартам, забезпечуючи всебічний захист і підтримку українським біженцям. Досвід Словенії є цінним орієнтиром для України у вдосконаленні власної політики щодо національних меншин та забезпечення прав біженців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція Республіки Словенія. Бостан С. К. Конституції постсоціалістичних країн Європейського Союзу : хрестоматія. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка». 2019. С. 468–512.

2. Звіті «The Hungarian language in education in Slovenia», 2024 р. URL: https://www.mercator-research.eu/regional-dossiers/hungarian-slovenia/?utm_source=chatgpt.com.

3. Директива ЄС 2001/55/ЕС про тимчасовий захист осіб, переміщених через збройний конфлікт. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0055.

4. Спеціальна урядова постанова Словенії щодо підтримки українських біженців, 2022 р. URL: https://www.gov.si/en.